

Historia badań nad seksualnością człowieka	183	Zadowolenie z życia seksualnego i znaczenie współżycia	
Metodologia badań w seksuologii	189	w małżeństwie i w innych związkach	220
Teoretyczne podstawy badań w dziedzinie seksuologii	191	Przyszłość instytucji małżeństwa	222
Porównania międzykulturowe	192	Wpływ klasy społecznej	223
Masturbacja	192	Wpływ kultury	224
Spoleczne postawy wobec masturbacji	192	Kontrasty kulturowe w Ameryce Północnej i w Europie	224
Częstość występowania	194	Czarni Amerykanie	225
Techniki masturbacji	195	Akulturacja	227
Wnioski	195	Grupy imigrantów w Ameryce Północnej	228
Seks pozamałżeński	196	Przykład kultury autochtonicznej: Chiny	229
Aspekty kulturowe i historyczne	196	Pożądanie i fantazje seksualne	230
Obniżenie wieku rozpoczęcia współżycia w Europie		Pożądanie seksualne	230
i w Ameryce Północnej w XX wieku	200	Fantazje seksualne	233
Aktywność seksualna bez współżycia	206	Odpowiedź na materiały o treści erotycznej	235
Ciąże u nastolatków	206	Seks i Internet	236
Wpływ rodziny	209	Osobowość i różnice indywidualne w życiu seksualnym	238
Małżeństwo i wolne związki	209	Pomiar postaw seksualnych	239
Pociąg seksualny, zakochanie i wybór partnera/partnerki	210	Model podwójnej kontroli	239
Częstość zawierania związków małżeńskich i wolnych związków ..	215	Porównanie mężczyzn i kobiet	242
Wiek w chwili zawarcia małżeństwa	215		
Aktywność seksualna w małżeństwie i w wolnych związkach	216		

W poprzednich rozdziałach analizowaliśmy psychobiologiczne podstawy płciowości człowieka oraz jej wzajemne interakcje z kulturą w procesie rozwoju seksualnego. Teraz przyjrzymy się sposobom przeżywania i wyrażania seksualności. W tym rozdziale szczególną uwagę poświęcimy heteroseksualności.

W naszych rozważaniach oprzemy się na trzech ważnych źródłach informacji: danych historycznych obejmujących zmieniające się wzorce zachowań seksualnych, na międzykulturowych badaniach antropologicznych, głównie społeczeństw pierwotnych, oraz na badaniach postaw i zachowań seksualnych w społeczeństwach nowożytnych.

Badania w dziedzinie historii społecznej ze szczególnym uwzględnieniem seksualności i małżeństwa zyskują na popularności, lecz pełny ich przegląd wykracza poza ramy niniejszej książki. Tu skupimy naszą uwagę głównie na historycznych aspektach XX stulecia, ze szczególnym naciskiem na badania w zakresie seksuologii.

Bogate, atrakcyjne i z natury rzeczy ważne źródło informacji stanowią także dane antropologiczne. Badania antropologiczne społeczeństw przedindustrialnych i pierwotnych ze szczególnym naciskiem na seksualność są dość nieliczne (Malinowski 1929, Mead 1929, 1931, Marshall i Suggs 1971, Herdt 1981, Ortner i Whitehead 1981). Wiele prac w dziedzinie międzykulturowych porównań społeczeństw pierwotnych opiera się na *Human Relations Area File* (np. Ford i Beach 1952, Barry i Schlegel 1980) – zbiorze informacji na temat około 186 kultur, zgromadzonym przez różnorodną grupę obserwatorów, których wartości seksualne i uprzedzenia wywarły na niego prawdopodobnie znaczący wpływ (Broude

i Greene 1980). Dane różnią się także pod względem ilości miejsca poświęcanego zachowaniom seksualnym w poszczególnych kulturach. W 1991 roku Vance (cytat za: Parker i Easton 1998) dokonał rozróżnienia pomiędzy modelem wpływu kulturowego, w którym seksualność postrzega się jako stan uniwersalny i niezmienny, mediowany w zmiennym zakresie przez kontekst kulturowy i teorią konstrukcjonizmu społecznego, traktującą seksualność jako zróżnicowany konstrukt społeczny, odmienny w różnych kulturach i zmieniający się wraz z upływem czasu. Do wczesnych lat dziewięćdziesiątych XX wieku w antropologicznych badaniach seksualności człowieka przeważało podejście oparte na wpływach kulturowych, po czym większe wpływy zyskał sobie konstrukcjonizm społeczny. Miejmy nadzieję, że ten złożony proces badawczy nabierze charakteru dialektycznego, a jego synteza doprowadzi do bardziej zrównoważonej oceny wpływu zarówno biologii, jak i kultury na seksualność człowieka. Obecnie istnieje bogata literatura poświęcona międzykulturowym porównaniom społeczeństw bardziej uprzemysłowionych. Pokróćce omówimy ją w tym i w następnych rozdziałach.

Historia badań nad seksualnością człowieka

Głównymi źródłami informacji w tej dziedzinie są różne badania nowoczesnych społeczeństw zachodnich. Badania nad seksualnością człowieka w XX wieku, przynajmniej te prowadzone w USA, doskonale podsumowała Ericksen (1999). Jej relacja każe zapytać o nasze własne motywy prowadzenia